

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

בורר שנמצא נוגע

תיק ממונות מס' 1929-עב

(מהד' יא אייר)

נושא הדיון

הרב א' דן עם ב' על זכות שכירות ביכנ"ס בבוררות אצל הרב ג'. לאחר שהפסיד בבוררות נודע להרב א' שהרב ג' נוגע בדבר ופנה אליו במכתב בקשה שיפסול את הבוררות, אך הרב ג' השיב שהרב א' פנה אליו וקבל אותו להיות בורר, ולאחר שפסק את הדין אינו יכול לחזור בו. הרב א' פנה לבית הדין בבקשה לפסול את הבוררות ולדון מחדש בענין לפי דין תורה, והוא מוכן להביא עדות על נגיעותו של הרב ג' בענין. עד לדיון הוא מבקש לעכב את ביצוע פסק הבוררות, וכן להתיר לו לאשרר עיכוב זה באופן חוקי.

החלטה

בית הדין מקבל את הבקשה לצו עיכוב ביצוע פסק הבוררות עד לדיון בין הצדדים, ומאשר להרב א' לאשרר צו זה באופן חוקי.

(-) שמואל יגר

(-) מרדכי אייכלר

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדיון

- כללי צוי העמניעה הנהוגים בבית הדין, ומקור הסמכות של בית הדין לצוי מניעה.
- בורר שנתגלה שהוא נוגע בדבר.
- "נשיא ישיבה", משמעותו.

תשובה

א. כללי נוי המניעה הנהוגים בצית הדין הם כדלהלן:

א. אם בא לזכור ומצקש לדון עם בעל דינו בז"ת, וטוען שעד מועד הדיון עלול להפסיד את כסף התביעה, או שעלול להיזק ע"י הלד השני, מקבלים את בקשתו ופוסקים לו עיקול או מניעה נגד הלד השני עד לדיון, באותו נושא שהתובע עלול להפסיד או להיזק, וזאת במעמד לז אחד ומצלי לשמוע טענות נגדיות, תוך כדי קביעת מועד לדיון בין הלדדים במועד קרוב ככל האפשר.

ב. לו עיקול או מניעה אינו מהווה פס"ד סופי, מה גס שהולא במעמד לז אחד בלכד. הלו משמש ככלי עזר לבית הדין כדי למנוע הפסדים וזקים למצקש עד למועד הדיון. לפיכך אין בית הדין מוליא לו עיקול או מניעה ללא קביעת מועד לדיון בין הלדדים, ומפקיע את הלו במקרה שהמצקש גורס להארכת הזמן בלי דיונים.

ג. כדי למנוע הפסד לזד השני כתולאה מלו עיקול או מניעה במקרה של תביעה קנטרנית ושחין בה ממש, מחוייב המצקש להפקיד סכום כסף שימשם לפרעון הפסדים של הלד השני כתולאה מלו העיקול או המניעה, אם יתברר שהתביעה היתה קנטרנית ומשוללת יסוד, ושחכן נגרמו לו הפסדים מהלו.

ד. במקרים מסויימים מסיר בית הדין את הלו בטרם דיון: אם התברר לבית הדין כי בצקשה להולאת הלו העלים המצקש מצית הדין פרטים חשובים בענין שיש בהם לשנות את התמונה; אם הלד השני חותם על כתב זוררות ומשליש בצית הדין את סכום התביעה, או מתחייב להחזיר את המלכ לקדמותו אם יפסוק כך בית הדין, ומצקש להסיר את הלו מכיון שגורס לו הפסדים מיותרים.

ה. אם לאחר הולאת הלו ע"י בית הדין מצקש הלד השני לדון בז"ת אחר, והמצקש מוכן לכך, הלו נשאר בתוקפו עד לדיון בין שני הלדדים בז"ת שצקש הלד השני, בתנאי שהמצקש יפנה לאותו בז"ת בתוך ימים ספורים. אם המצקש לא פנה לבז"ת האחר באותם ימים שנקבעו, מפקיע בית הדין את הלו שנתן.

ו. אם עמד המצקש על זכותו לדון בצית דין זה על תוקפו של לו העיקול או המניעה, משום שלענין זה הלד המצקש להסיר את הלו דינו כתובע, גס אם בעיקר הדיון דינו כנתבע, נענה בית הדין לכך.

ז. הרכב של זצ"ל"א שקבלו עליהם הלדדים יש לו תוקף של בז"ת גס לענין לו עיקול או מניעה. אצל זצ"ל"א שצירר התובע לעלמו בלי הסכמת הנתבע אין לו תוקף של בז"ת, ואין לו כח לפסוק לו עיקול או מניעה.

מקור ההלכה לנוי מניעה הוא מהרא"ש ב"ק פ"ק סי' ה שכתב בשם הגאון ז"ל דתקנתא דרבנן הוא, באינש דמפסיד נכסיה, משום השבת אבידה. ולי נראה דלא לריכנא לתקנתא דרבנן אלא דין גמור הוא, שחייב אדם להליל עשוק מיד עושקו בכל טלדקי דמלי למיעבד. וכ"כ בשו"ת הרא"ש כלל לו סי' ד. וכתב בשו"ת מהרש"ך ח"ג סי' נח שדן בשאלה אם כל בית דין רשאי לעכב או רק בז"ת מוחזק ומומחה, עפ"י מש"כ במ"מ מלוה ולוה פ"ב ה"ד שהדיין יש לו לחתוך הדין לפי האמת אפילו חוץ מן הדין, שחין בכל בז"ת

כח צזה א"כ הוא צי"ד חסוב ומוחזק בחכמה וחסידות, ומסיק המהרש"ך דמ"מ האמת הוא שכל דיין או בית דין סגי לעכב אע"פ שלא יהיה כ"כ מוחזק ומומחה. ודייקו צפד"ר כרך 3 עמ' 73 שגם דיין יחיד רשאי לעכב כדי להליל עשוק מיד עשקו, לפי שמעשה העיכוב אינו ככל מעשה צי"ד הדין לחייב את החייב מעלם הדין, אלא מעשה עפ"י הלכה מיוחדת להליל עשוק מיד עשקו. וצו"ת דברי חיים מלאכו ח"צ סי' 2 כתב: מנהגנו לעקל אפי' על טענה כל דהו.

וכיון שזו עיכוב אינו ככל מעשה צי"ד הדין לחייב את החייב מעלם הדין, אלא מהלכה מיוחדת כדי להליל עשוק מיד עשקו, ע"כ רשאי הדיין - ואף חייב - להליל העשוק גם צמעמד לך אחד בלבד, עד לצירור הדין צצ"ד.

ב. כתב צו"ת מהרשד"ס חו"מ סי' 7: ולמה שצא בשאלה שנתגלה הדבר שאחד מן הדיינים כוונתו היתה לתועלתו ולכן טוען שראובן פסול לדון אפילו צמה שדן צראשונה. האמת שכפי הנראה טענת שמעון טענה נכונה היא והדין עמו אס הדבר צרור כנז' צשאלה, שהרי כל הפסול להעיד פסול לדין, ונוסף צפסול לדון שאפילו אוהב ושונא שכשרים להעיד פסולים לדון, דחמיר דינא שאינו תלוי צחוש הראות הגשמי אלא צדעת השכלי ואולי האהבה או השנאה יטעו לדעת אחרת, משא"כ צעדות, א"כ כ"ש אס יש לדיין צדיינותו שזס לך הנאה שפסול לדין וכו'. למדנו שראובן שכוונתו היתה צדין זה להנאתו דינו פסול גם צראשונה, אך לריך ליזהר היטב שיהיה הדבר צרור שהצרים כנים וצרורים כמו שצא בשאלה וכו'. ע"כ.

וכתב הצ"ח צטור סי' כ3 סוף ס"ק ד דאס טוען לא ידעתי שהוא קרוב, נצבע היסת וחוזר, ועיי' שער המשפט שס ס"ק א שהציא ראה לצ"ח מר"פ זה צורר עיי"ש, והציא דמהר"ש משאנן שהציא המרדכי משמע דאינו נאמן לומר שלא ידע שהוא קרוב, וציאר שס השער המשפט דצפסולין דצעו הכרזה אינו נאמן לומר שלא ידע, אבל צפסולין דאי"ל הכרזה נאמן. והוסיף השער המשפט שס דנראה דצקרוצים ורגיל צהס וטוען שלא ידע שהוא קרוב אינו נאמן לומר שלא ידע, וכ"כ צסס השארית יוסף סי' ל עיי"ש. וכ"כ צו"ת הרשב"ש סי' סט צעוצדא שקצלו עליו לדון ואח"כ טוען הצע"ד שלא ידע שהוא קרוב ורולה לחזור צו, וז"ל שס: דע שכל קצלה צטעות אינה קצלה אפילו צקנין וכו', ואי"ל להציא ראיות ע"ז וכו', ומיהו ה"מ אס קורצתס אינה מפורסמת ואינו רגיל צהס, אבל אס קורצתס מפורסמת או שהוא רגיל צהס אינו נאמן וכו', ואס אין הדבר מפורסס וכו' ישצע או מתרימין עליו ח"ס שלא היה מכיר צקורצתס ויצטול הדין. ע"כ. והציאו הפנים צמשפט סי' כ3 ס"ק א, ועיי' פס"ד ירושלים כרך ט עמ' מ.

לפי"ז אס טוען הצע"ד שנתגלה לו שהצורר היה נוגע צדבר והוא לא ידע מזה צשעה שקצלו עליו, אילו היה "הדבר צרור שהצרים כנים וצרורים", הרי כצר כתב המהרשד"ס שדינו צטול, אבל מכיון שאין הצרים כנים וצרורים כל כך, הרי כתב הצ"ח שיש להשציעו היסת.

ג. עיי' פס"ד ירושלים כרך ט עמ' רלצ ש"נשיא ישיבה" יש פעמים שהוא מינוי לשס כבוד, או של הנשיא או

של הישיבה, ויש פעמים שהוא תפקיד אמיתי בישיבה.
לפיכך בנידון דין שהרצ אי מודה שידע שהרצ ג' הוא "נשיא הישיבה" אך סבר לתומו שזה מינוי לשם כבוד בלבד ואינו נוגע בדבר, ולכן פנה אליו לצוררות, אך משנתצטר לו עפ"י עדים שהרצ ג' קובע בישיבה בכל דבר קטן וגדול, קבלתו לצורר היתה בטעות, שאין לך נוגע יותר מזה. ונראה לפי הנ"ל שיש להטיל על התובע ח"ם לאמת את טענתו ואז תיבטל הצוררות, וכמו שכתב הצ"ח הנ"ל.